

ASPECTE ACTUALE ALE AGRESIVITĂȚII ÎN SPAȚIUL EDUCAȚIONAL

*Angela VERDEȘ, dr., conf. univ.,
Sergiu SANDULEAC, dr., conf. univ.*

Summary

This work is trying to surprise some aspects of educational area. In the specialty literature the aggression is defined as a form of deviant behavior in school with many and different form of manifestation and intensity. Studying aggression in preadolescents from rural and urban areas we found differences of manifestation of physical aggression, which is specific preadolescents' from rural areas. Also we identify that girls are suspicious and more mistrustful then boys, having the feeling of guilty and they turn their aggression against other persons more often than boys.

În ultima perioadă agresivitatea în școli a devenit o problemă majoră și este un fenomen care riscă să ia amploare în spațiul educațional. S. Lazăr și L. Lazăr definesc agresivitatea în școală: este o formă de conduită de devianță școlară, cu o diversitate de forme de manifestare, cu intensitate diferită. Pe o scară a intensității, pornind de la intensitatea cea mai mică, agresivitatea presupune: confruntarea vizuală, poreclirea, ironizarea, tachinarea, bruscarea, lovirea cu diferite obiecte, pălmuirea și ajungând la forme de intensitate crescută, cum ar fi înjunghierea și împușcarea [apud 14].

Agresiunile care au loc în școli, au loc în special între elevii școlii și, mai rar, între elevii școlii și alte persoane. Majoritatea incidentelor au loc între elevi (agresiuni verbale, gesturi agresive moderate și, rar, bătăi între elevi). În consecință, copiii ar putea manifesta frică, frustrare, ostilitate, toate acestea influențând dezvoltarea elevilor din punct de vedere fizic și psihic.

Dardel Jaouadi afirmă că lupta împotriva agresiunii școlare are ca rezultat ameliorarea relațiilor și a comunicării între persoanele implicate în activitatea educațională. Acest lucru este esențial pentru

desfășurarea activităților educaționale, care au ca scop formarea de personalități armonioase, active și creatoare, în concordanță cu cerințele individuale și sociale [6, p. 56].

Interacțiunea individ – mediu școlar are o mare importanță în demersul educativ, iar mediul școlar trebuie să ofere toate condițiile necesare bunei desfășurări ale activității didactice, astfel încât ambianța educațională din cadrul școlii să fie una propice dezvoltării elevilor.

Pentru a determina tipurile și formele agresivității, precum și manifestarea acesteia, am administrat chestionarul de agresivitate Bass-Dark. Rezultatele obținute în urma administrării acestui chestionar sunt reflectate în următoarele figuri. Vom începe cu prezentarea comparată a rezultatelor elevilor din mediul urban și rural.

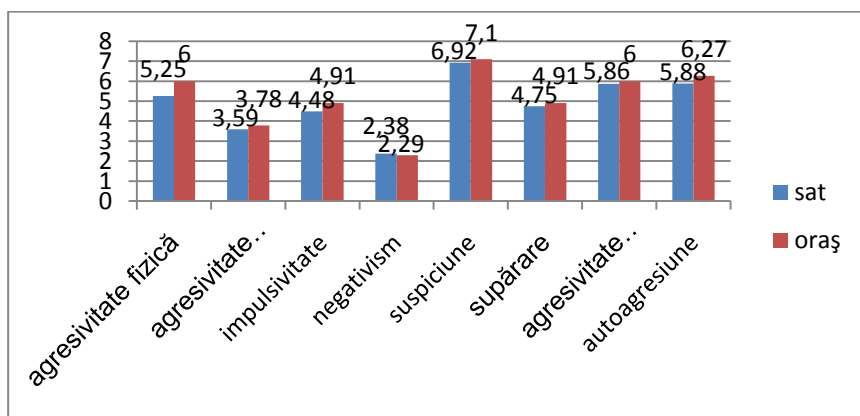

Fig.1. Distribuția datelor privind valorile medii ale agresivității în dependență de mediu (rural și urban)

Ne-am propus să comparăm valorile medii ale scalelor agresivității. Datele prezentate în figura 1 ne indică prezența valorilor mai mari la toate scalele chestionarului pentru preadolescenții din mediul urban și ne-a permis identificarea diferențelor semnificative ca *agresivitate fizică*, unde $U = 944$, $p = 0,05$ manifestând agresivitate fizică mai înaltă preadolescenții din mediul urban în comparație cu

preadolescenții din mediul rural. Deci, putem afirma că elevii din orașe mai des manifestă agresivitate fizică spre deosebire de acei care sunt educați în mediu rural.

La următoarea etapă a cercetării am fost interesați să aflăm dacă există diferențe privind manifestarea agresivității în dependență de gen. În figura 2 vom prezenta valorile medii ale agresivității după chestionarul de agresivitate Bass-Dark.

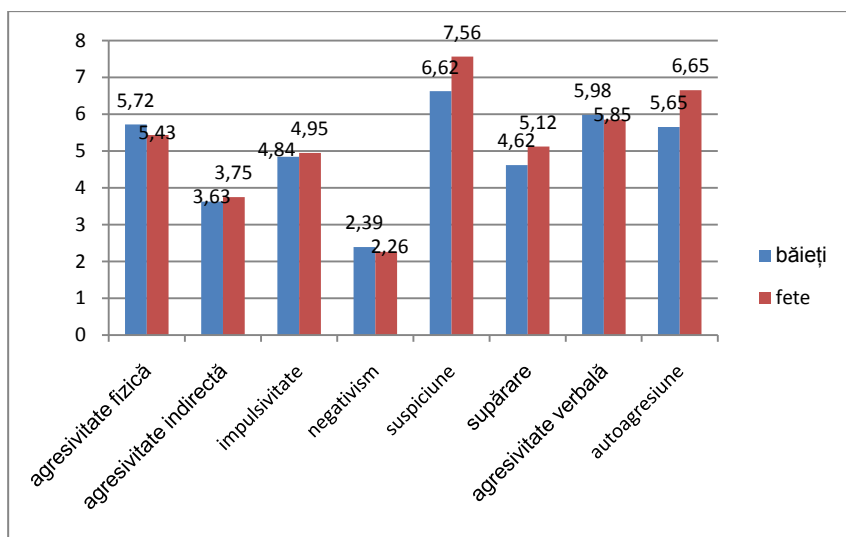

Fig. 2. Distribuția datelor privind valorile medii ale agresivității în dependență de gen

Analiza valorilor medii prezentate în figura 2 ne indică valori mai mari pentru băieți la scalele: agresivitate fizică, negativism și agresivitate verbală. Fetele au obținut valori mai mari la impulsivitate, suspiciune, supărare și autoagresiune.

La compararea rezultatelor în dependență de gen am obținut diferențe semnificative la variabila: *suspiciune* ($U = 821$, $p = 0,008$) și la variabila *autoagresiune* ($U = 807,5$, $p = 0,006$). Fetele, adesea, au

convingerea că cei din jur urmăresc să le lezeze demnitatea, fiind adesea mai neîncredute decât băieții având sentimente de vină împotriva propriei persoane, mai frecvent fetele decât băieții.

Presupunem că această diferențiere este legată în mare măsură de timpul intrării în perioada maturizării sexuale. Fetele, în acest aspect, depășesc băieții cu un an și perioada agresivității mărită sosește cu un an mai devreme, de aceea și nivelul de manifestare a agresivității este mai accentuat la fete.

Cercetările evidențiază faptul că prezența unei cantități de estrogen mult mai mare la fete decât la băieți explică numărul redus de comportamente agresive și competitive la acestea. De asemenea, cantitatea crescută de estrogen este responsabilă de încrederea scăzută și de lipsa autoasertivității de care dau dovadă fetele. Prezența comportamentelor agresive, competitive, a autoîncrederii și a autoasertivității, în contextul social, este favorizată de un nivel crescut de testosteron. Acest hormon este secretat în cantități mari la bărbați și, ca urmare, aceste comportamente sunt întâlnite cu mare frecvență la băieți în cadrul interacțiunilor sociale. De asemenea, la bărbați, amigdala, formațiune din sistemul nervos central, este mai bine dezvoltată și secretă o serie de hormoni care predispun la răspunsuri vegetative accentuate și la manifestări agresive în situații conflictuale [10, 78].

Emisferele cerebrale sunt dezvoltate diferențiat la fete și la băieți. Emisfera stângă este mai bine dezvoltată la fete și asigură o performanță superioară în sarcinile verbale. Ca urmare, fetele prezintă în contextul interacțiunilor sociale abilități de ascultare mai bine dezvoltate decât ale băieților [10, p. 134].

Adulții se raportează diferit la performanțele fetelor și cele ale băieților și favorizează apariția și menținerea stilului atribuțional diferit. Adulții critică fetele mai mult decât băieții pentru diferite eșecuri, atribuindu-le mai mult lipsei de competențe sau/și lipsei de înțelegere a sarcinilor, în timp ce tot adulții critică băieții mai puțin, iar atunci când o fac, le atribuie greșelile mai mult unor factori specifici, situaționali.

Acest lucru este extrem de important pentru întreaga dezvoltare ulterioară a individului. Lewis arată cum aceste procese promovează apariția unui stil de atribuire interne („Eu sunt de vină”) și globale („Întotdeauna greșesc, niciodată nu pot face ceva bine”) pentru eșec, la fete, stil care crește riscul resimțirii altor emoții negative, dăunătoare pentru imaginea și stima de sine a copilului, cum ar fi rușinea, vinovăția, tristețea. Adulții oferă băieților un feedback specific, într-o situație specifică (de exemplu: „Exercițiul este corect făcut în prima parte, însă apare o greșeală în rândul al doilea.”, în loc de „Exercițiul este greșit.” – feedback nespecific), în timp ce fetelor li se oferă un feedback general („E foarte bine.”), care nu le ajută să-și identifice comportamentul, care trebuie schimbat sau îmbunătățit [apud. 13].

În concluzie, putem afirma că elevii din orașe mai de des manifestă agresivitate fizică spre deosebire de acei care sunt educați în mediu rural.

Fetele demonstrează suspiciune, sunt mai neîncrezătoare decât băieții, având sentimente de vină și își orientează agresiunea împotriva propriei persoane mai frecvent decât băieții.

Bibliografie

1. Adler, A., Cunoașterea omului, Editura Științifică, București, 1991.
2. Adler, A., Sevreson, R., Agone and Agresion, Individ, 1990.
3. Albu, E., Manifestări tipice ale devierilor de comportament la elevii preadolescenți: Prevenire și terapie, Aramis, București, 2002.
4. Cosmovici, A., Iacob, L., Psihologie școlară, Polirom, Iași, 1999.
5. Cosnier, J., Introducere în psihologia emoțiilor și a sentimentelor, trad. de E. Gazan, Polirom, Iași, 2002.
6. Dardel Jaouadi, E, Analyser et gerer les violences, in Doudin, P.A., Erkohen-Markus, M., 2000.
7. Doron, R., Parot, F., Dicționar de psihologie, Humanitas, București, 2006.
8. Eibl – Einesfeld, Agresivitatea umană, Zamfirescu, București, 1995.p.

9. Paunescu, C., Agresivitatea și condiția umană, Editura Tehnica, București, 2001.
10. Parlipet, V., Influența agenților de socializare asupra comportamentelor predelictive ale elevilor, București, 2000.
11. Pieron, H., Vocabular psihologic, București, 2001.
12. Rădulescu, S., Sociologia violenței (intra) familiale, Lumina Lex, București, 2001.
13. Șoitu, L., Havarneanu, C., Agresivitatea în școală, Editura Institutului European, Iași, 2001.
14. Verza, E., Verza, F., Psihologia vârștelor, Editura Pro Humanitate, București, 2004.